

5777

Torah from Around the World

De rechtvaardige zal bloeien als een palmboom; als een ceder op de Libanon gedijen (psalm 92:13). Zoals de palm en de ceder kronkels noch overtollige groeisels hebben, zo kent de tsaddiek achterbaksheid noch overtolligheid. Zoals de palmboom en de ceder lange schaduwen vooruit werpen, zo strekt de beloning voor de rechtvaardige zich ook 'ver uit'. Zoals de palmboom en de ceder zich omhoog richten, zo richt het hart van de tsaddiek zich op God. Zoals de palmboom en de ceder hun verlangens hebben, zo heeft de rechtvaardige een verlangen: zijn verlangen geldt de Eeuwige.

Genesis Rabba, Lech lecha, 41:1

Sjabbat 25 februari 2017 / 29 Siewat 5777 (Sjabbat Sjekaliem), Misjpatiem, Sjemot/Exodus
21:1 - 24:18

Tanach blz. 151 - 159

2e Sefer Tora Sjemot 30:11 - 16

Tanach blz. 172

Haftara 2 Melachiem 11:17 - 12:17

Tanach blz. 761 - 763

Commentaar: Rabbijn Lucy H.F. Dinner, senior rabbijn in de Beth Or gemeente in Raleigh, North Carolina.

vertaler: Jaap Frank

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Liefdadigheid begint thuis

Een jaar of wat geleden gingen leden van *Beth Or* tijdens de wintervakantie als vrijwilliger naar Guatemala om in een verarmd dorp in een weeshuis te werken en een microbedrijf te steunen. De rauwe omstandigheden in Guatemala en de abjecte, wijd verspreide armoede waren voor onze verwende magen moeilijker te verteren dan het eten van Midden-Amerika.

In het weeshuis zaten kleuters en jonge kinderen met handicaps. Niet alleen hadden hun ouders hen verstoten, maar ook andere weeshuizen hadden dat gedaan die niet in staat waren om hen de speciale zorg te geven die ze nodig hadden. Er waren in totaal veertig kinderen, de meesten jonger dan drie jaar.

Het vergde alle doorzettingsvermogen, aandacht en slimheid van de 20 vrijwilligers om de zes werkers die gewoonlijk het tehuis runnen, voor de Kerstperiode vrijaf te geven. Eén vrijwilliger was een hele dag bezig met luiers verschonen; een andere met het te drogen hangen van kleren op een draaibare waslijn, die zo lang was als een basketbalveld. Een jonge vrijwilligster en haar moeder waren uren bezig met het troosten van een huilbaby, om er daarna door het personeel van het weeshuis fijntjes op te worden gewezen dat ze, met veertig baby's die moesten worden verzorgd, het zich niet konden veroorloven om aan eentje extra aandacht te geven.

Die reis gaf een nieuwe betekenis aan de parasja van deze week en de waarschuwing die zij bevat: „Weduwen en wezen mag je [als leiders van de gemeente] niet uitbuiten. Doe je dat toch en smeken zij Mij om hulp, dan zal Ik zeker naar hen luisteren”. (Sjemot / Exodus 22:21-22) Het boek *Etz Hayim: Torah and Commentary* legt dit als volgt uit: „God richt zijn blik op de weduwe, de wees en de vreemdeling omdat zij geen eigen bezit hebben en er niemand is die voor ze zorgt.” 1)

De idee van een sociaal vangnet - dat rechtstreeks is gekoppeld aan het kunnen hebben van bezit en aan de bescherming van zowel het eigen bezit als dat van anderen - staat hier centraal. Parasja *Misjpatiem* presenteert wetten die vorm geven aan een gemeenschap die gebaseerd is op vermogen en verplichtingen. In Bijbelse tijden droeg een hele gemeenschap de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de weduwen en wezen, aan wie de gemeenschap geen bezit had gegeven.

In de discussie van *Misjpatiem* door de Torastudiegroep van de *Beth Or* sjoel stond de verantwoordelijkheid van de hele gemeenschap voor de behoeften van elk lid centraal. Een gemeenschap staat of valt met het vertrouwen in de wederzijdse steun van al zijn leden.

Iemand merkte op dat dit voorschrift uit Tora al in Bijbelse tijden een beschavende invloed had en ook in de Verenigde Staten de basis vormt van het principe van grondrechten voor iedereen. Genoegdoening voor wie onrecht is aangedaan en dagelijks voedsel en een onderkomen voor de armen zijn uitgangspunten voor een menswaardig bestaan. Een ander wees erop dat veel van de wetten in deze tekst gaan over gelijkwaardigheid: een persoon die een verwonding heeft opgelopen heeft recht op schadevergoeding, evenredig aan de waarde van het verlies dat die verwonding veroorzaakt. (zie *An Eye for an Eye: The Torah, A Modern Commentary*, herziene druk). 2)

Iedereen in de samenleving, de bezitlozen - weduwen en wezen - inbegrepen, heeft recht op een minimum bestaan dat in verhouding staat tot dat wat anderen in hun omgeving hebben.

De passage die volgt op de discussie over de wees en de weduwe gaat nog dieper in op de verplichting tegenover de hulpbehoevende: „Als je geld leent aan iemand van mijn volk die arm is, gedraag je dan niet als een geldschietter en vraag geen rente” (Sjemot, 22:24).

Sjemot Rabba [Verklaring op het boek Exodus, red.] verklaart die ongewone tekst zo: „De rijken en machtigen onder ons voelen zich gegeneerd door hun behoeftige familieleden. God schaamt zich niet om die 'Mijn volk' te noemen.” 3)

In de Amerikaanse cultuur is armoede een schande, en de joods-Amerikaanse cultuur is niet immuun voor deze zonde. In feite denken veel arme Joden dat zij niet welkom zijn in sjoel, omdat ze niet in staat zijn hun ‘eerlijke deel’ van de contributie en andere bijdragen te betalen. Hoewel de meeste Joodse Gemeenten hun best doen hun gemeenschap te leren dat financiële beperkingen geen obstakel mogen zijn voor het lidmaatschap, is één slechte ervaring van een arm persoon in een kehilla al genoeg om een hele generatie van haar erfgoed af te snijden. Juist vandaag de dag moet een Joodse Gemeente ervoor zorgen dat de waarde van Tora dat iedereen waardevol is, en elk individu lid van Gods volk, wordt uitgestraald.

Desalniettemin is het in deze moeilijke economische tijden onmogelijk voor één persoon of zelfs voor een hele Joodse Gemeente om alle behoeftigen te steunen. Toen leden van mijn Gemeente naar Guatemala gingen, waren er sommigen die zich afvroegen of het juist was om geld te geven en zich zo in te spannen voor mensen zover weg, terwijl er thuis nog zoveel nodig was. De sidra leert ons prioriteiten te stellen. *Midrasj Tanchoema* interpreteert 'de armen onder jullie' in de tweede zin van Sjemot 22:24 als een opdracht: „De armen in je familie verdienen voorrang boven andere armen en die uit je woonplaats meer dan die van elders.” 4)

Hoewel dit op het eerste gezicht in tegenspraak lijkt met de gedachte dat iedereen van het volk Gods gelijkwaardig is, luidt het commentaar in *Etz Hayim* daarop: „Door degenen die ons het meest na staan rechtvaardig te behandelen (wat soms moeilijker is dan dit uit te breiden tot hen die ver weg zijn) leren we onszelf een gewoonte aan, die we ook kunnen toepassen als het om vreemden gaat.” 5)

Iemand uit onze Torastudiegroep denkt hierbij aan *Pirké Awot 2:16* : „Het is niet aan jou de opdracht af te maken, maar dat wil niet zeggen dat je die uit de weg mag gaan.” Deze les benadrukt dat de verplichting niet zozeer slaat op het veranderen van de wereld als wel op de noodzaak om jezelf af te stemmen op de noden van de wereld. Iedereen heeft de plicht om een bijdrage te leveren aan de behoeftigen; in de eigen kehilla, maar ook aan hen daar buiten.

Het gezegde luidt: ‘Het hemd is nader dan de rok’, maar daar houdt het niet op. Door liefdevolle daden ten behoeve van de mensen in onze directe omgeving krijgen we een andere manier van kijken en een perspectief dat in elke individuele actie en in onze interactie met de wereld zichtbaar wordt.

1. David L. Lieber, sr. ed., Chaim Potok, ed. of the p’shat commentary, (gebaseerd op het JPS Torah Commentary by Nahum M. Sarna), *Etz Hayim: Torah and Commentary*, New York: The Rabbinical Assembly, 2001), blz. 469.
2. W. Gunther Plaut, gen. ed., *The Torah: A Modern Commentary, Revised Edition* (New York: URJ Press, 2005), blz. 528–529.
3. Exodus Rabbah 31:5 cited in *Etz Hayim: Torah and Commentary*, blz. 469.
4. Midrash Tanchuma; Shulchan Aruch, Yoreh Dei-ah 251:3, geciteerd in *Etz Hayim: Torah and Commentary*, blz. 469.
5. Ibidem.